רבי ישמעאל פרק שישי מנחות סח.

מסורת הש"ס

א) לקמן עח., ב) [עמ"ס פרה"ג בכ"מ ע. פירוש המרדכי, ג) נ"מ נדויות, ד) [נספחים יפ. תוס' מהרש"ל, ה) נ"מ נדויות, ו) עיין כלל כב, ז) עיין כלל סה. פיסה מח. ד"ה ב, ח) ר"ה שם: פוסה שם, ט) לעיל ה., י) [לקמן ע.], כ) נ"ל זכר הוא לת מיטר החדש יצא מכל. נ"מ, ל) נ"ל קמח כעין קמח שלנו וקלי תגאלה שנתייבשה כמנו. נ"מ, מ) נ"ל קלי, נ) [וע"ש תוס' שפחים י: ד"ה ואם], ס) נ"ל ואחר שפיר הא דלא תני בית המעקים כו'. נ"מ, ע) נ"ל דמקום שאתה מביא לי אתה קולר. נ"מ, פ) וע"ל לעיל ה: שמתנו דאפילו כשה לינה אלא מלוה בעלמא ע"ש], צ) [נ"ל דחמי], ק) [ועיין תוס' לעיל ה: ד"ה אחר כל לפיקן נראה דאינו אלא מלוה בעלמא ריטו].

תורה אור השלם

1. ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: ויקרא כג יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קמח וכו' דקמח הכא וכו' כמנו הוא הס"ד:

רבינו גרשום

למיכל מיניה: מתוך שלא היתרתה לו לקצוי לפני העומר בדרכו במגל אלא ע"י קיטוף זכור הוא ולא אתי למיכל: תינח קצירה מינו דאיכא שינוי בקיטוף זכור הוא: על גבי נפה. שלא כדרכה בשינוי: בית השלחין. שהה יבשה דשריא קצירה כדרכה לפני העומר כדי שלא תפסיד התבואה מפני שהיא יבישה הרבה והרוח מסילה: מאי איכא למימר. דליכא שינוי: חדש בדיל מינה דליתיה עד השתא זכור הוא אבל חבץ דלא בדיל מינה עד השתא נזר: דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא הכא בחדש אמאי לא גזר דלמא אתי למיכל מינה דירושלים מלאה קמח ולקי תגן דקמח לאו בר אכילה הוא ולקי כיון שהחובבה הוא כאש נתקשה ואינו ראוי לאכילה דכי. ואית ספרים דכתיב בהו קמח קלי קמח העשוי מן קליות ולא בעי למימר ולקי דסברי דקלי ראוי לאכילה מעיקרא: עד קלי מאי איכא למימר כלומר קודם שיבא לידי קלי וקמח איכא למיתסי דלמא אתי למיכל בשעת קצירה וטחינה: יום הנף היינו יום שמניפין בו העומר יום ט"ז: עד עצם עד ועד בכלל: שאין ב"ד של כהנים מתעצלין שלא יקריבוהו קודם חצות

שיטה מקובצת

א) המרש: ב) הארה המגדת מהיר. והא דתנן אין מביאין מנחות קודם העומר ולא מצי לשנויי למצוה דהא תנן ואם הביא אסול (אלבא) (אלא ד"ל) קודם לעומר דמתני' ר"ל בס"ו אז בי"ד (אז) (אבל) בס"ו שרי: ג) למצות. ע"ל דאפילו עשה ליבא דהא פרץ בסמוך משום מצוה ליקום ולגזור ובפ"ק [דיומא] איבא דמרינן אפילו גבי איסור דרבנן גבי ביצה: ד) דיהא. ריחים המתגלגלות: ה) שלנו. קלי קמח: ו) קיב העומר: ז) אסור. בזמן שאין בהמ"ק קיים שנא' עד עצם ועד ועד בכלל משהגי קרא: ח) קפיתי לדו: ט) מנחות שבעמקים: י) שבעמקים. אבל עמקים דבעל פורח ואינו כי דתנן בפס' בכורים אין מביאין מקלים שבהרים ולא מפירות שבעמקים אלמא כל עמקים אסורי להביא ואי"כ הק"ל אמאי לא קא חשיב נמי עמקים בהדי הרים ראין מביאין לקמן ריל הנא ושיר. והיינה דבת"כ הנא קוצרים בית השלחים ומאי טעמא משום דכתיב ראשית קצירכם שקצירכם שקצירכם שיהי פי' שקצרים אותו בב"א יצא בית השלחים שבעמקים שאין קוצרים אותו בב"א שאין ביישולו שוה דמעמים שבמקום זה מבושל קודם לזה ולמה לי האי טעמא חיפוק ליה משום דרשא דהרי קראי דמייתי לקמן ריל דדרשא דת"כ אינו אלא אסמכתא לשריותא דשלחים דודאי מדאורייתא מקום שאי אתה מביא יכר מיהו נזרו רבנן דלמא אתי למיכל מיניה ובשלחים לא נזרו משום סטירא ואסמכה רבנן אקראי. תו"ה:

מוסף רש"י

מתוך שלא היתרתה לו. קצירה מדרך כל השנה אלא בידים קוטפין המגלות מן הקרקע דהא אסור לקצור לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן שהא תמילה לקצירה. אזור הוא לת לאיסור החדש עד יבי שיבי המעשה ולא אתי למיכל שחיטה והדרקדה. שהרי קמח מגיעה דהיה בידים, וכשמגיעהו והכרקדוהו אחר שיבי היה שם דלא ליתי למיתב לאמיה בהיה שעמה טחינה. לא היו טוחנין אותו בכתים של מים אלא בריחים של יד דהיי שיבי לכהנין (שפחים יא.). על גבי נפה. לגד מתחנן של נפה. היכן הנפה על פניה (שם). אלא הא דתנן. במנחות קוצרין בית השלחין מדרך חול קודם לעומר (שם). קוצרין בית השלחין שבעמקים. מפני שמפסדים מהר ועיל דרעות הן ואין נהם איסור בקצירה (הלכו עא.) ושעמא מפרש הכם כתיב אחר לעומר והקצתם אלמא מעומר לקצור קודם לעומר. ומאי אחר לעומר דמשמע שהוא קודם לכל קציר. הא מיצר ממקום שאתה מביא עומר לי אתה קוצר קודם לי. וממקום שאי אתה מביא עומר אתה קוצר. ותנן בפרק כל הקרבנות (לקמן פפ.). אין מכניסין קולח למעמה לא מביא הנכלין ולא מביא בשלחין ולא מביא בשמעקים מפני שתביאה שלבן אינה מן המוכחה מאי איכא למימר. הא ליכא הכם שיעיל. דהא קוצרין קמני ומאמר. ולא מגיעין לעמה אלא לעומר. ר' יהודה אומר מאי איכא למימר. הא ליכא הכם דמשמע מנחות בפרק ר' ישמעאל (דף עא.) מדקתני סיפא תנאי ירחמו קוצרין לפני העומר ומי אלא מיהו בידים אבמרין מאן שמעת ליה דאמר מיהו אלא מיהו ר' יהודה חדש בדיל מינה. שהרי לא הוכלו לאוכלו כל השנה ואין נוהגין לפסוח ידי לחוטט לפיסה אבל אמן נוהגין הן בכך כל השנה דרבנן אדרבנן לא קשיא. כתמיה דלא מצינן אלא לר' יהודה. והא דרבנן נמי קשיא דבמתני' לא נזרינן והכם איכא שלא בכלין אמנם בשמעמ דנזר ר' יוסי אמר לא מיהו דהוא מנני פלוגתיה דלעמ אתי למיכל הוא עצמו מחזר עליו לשורבו. אמ"נ דבעלמא נזרינן דבר שבשמן בו שלא יפשוט לפיו. הכא בבדיקת אתן ליכא למיגזר דהוא עלמו כל שפקין זה בתמן אינו אלא מחזר עליו לשורבו. אין לך אכזון לאיסור גדול מזה ומיכל קא אכיל מיניה. כתמיה קמח קלי תגן. ואין אלו ראשין לאמילה מקלי ראילך. לאחר שנתייבש בתנור אין ראשי לאמיל עד קלי. בתחיי רן בקלאות קודם שיתיבש אלא איכא למימר ובי תימא. זכר הוא ע"י הקיטוף כדאמר רבא לעיל. בית השלחים בליכא קיטוף אלא אלא לעומר בדוחא היא. ושעמא דרבי יהודה משום דבדלי מיניה ואתן לא בדיל מיניה שבעל בי כל שנה (שפחים יא.). הרחוקים בוחרים מחצות היום. הרחוקים מיהו אלים שאין יודעין אם עדיין קרב העומר מתיהרין מחצות היום. אלמא דמתיהרין מחצות היום. אלמא דמתיהרין אלמא מתיהרין שלמיתי ומבקרי ליה (ירושלמי ב.). מותרין. היו מתיהרין בזמן הבית (ר"ה ל.). שהא יום הנף בולו אסור. יום הנף של עומר דהיינו ט"ז בניסן כולו אסור אחר. ובעוד המקדש קיים מסקרב העומר היו אוכלין חדש בו ביום מדמתיר (ויקרא כג) עד הביאם. וכשחרב הבית מותר מן התורה משבחרב המקדש לא מיבעי לר' יוחנן דאמר אמר לא קא חשיב נמי עמקים בהדי הרים ראין מביאין לקמן ריל הנא ושיר. והיינה דבת"כ הנא קוצרים בית השלחים ומאי טעמא משום דכתיב ראשית קצירכם שקצירכם שקצירכם שיהי פי' שקצרים אותו בב"א יצא בית השלחים שבעמקים שאין קוצרים אותו בב"א שאין ביישולו שוה דמעמים שבמקום זה מבושל קודם לזה ולמה לי האי טעמא חיפוק ליה משום דרשא דהרי קראי דמייתי לקמן ריל דדרשא דת"כ אינו אלא אסמכתא לשריותא דשלחים דודאי מדאורייתא מקום שאי אתה מביא יכר אלמא דמיכל מיניה ובשלחים לא נזרו משום סטירא ואסמכה רבנן אקראי. תו"ה:

עין משפט נר מצוה

לה א ב (מרי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הל' יג) ופ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה כ:

מתוך שלא היתרתה לו אלא על ידי קיטוף זכור הוא אמר ליה אביי תינח קצירה טחינה והרקדה מאי איכא למימר הא לא קשיא טחינה בריחיא דידא הרקדה על גבי נפה בית השלחין דשריא קצירה דתנן [ז]קוצרין בית השלחין שבעמקים אבל לא גודשין מאי איכא למימר אלא אמר אביי חדש בדיל מיניה חמץ לא בדיל מיניה אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנינן דרבנן אדרבנן לא קשיא הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל אכיל מיניה רב אשי אמר דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא קמח קלי תגן והא דרב אשי[כ] [ל]ברותא היא תינח מקלי ואילך עד קלי מאי איכא למימר וכי תימא הכא נמי ע"י קיטוף [מ]וכדרבה בית השלחין דשריא קצירה מאי איכא למימר אלא הא דרב אשי [נ]ברותא היא: **מתני'** [ס]משקרב [א]העומר הותר [ע] חדש מיד [פ]הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן [צ]משחרב בהמ"ק [ק]התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור אמר ר' יהודה והלא מן התורה הוא אסור שנאמר [ר]עד עצם היום הזה מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן מפני שהן יודעין שאין ב"ד מתעצלין בו: **גמ'** רב ושמואל דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים עומר מתיר בזמן שאין בית המקדש קיים האיר מזרח מתיר מאי טעמא תרי קראי כתיבי כתיב [ש]עד (יום) הביאכם וכתיב עד עצם היום הזה הא כיצד כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו [ת]אפילו בזמן שבית המקדש קיים [א] האיר מזרח מתיר והכתיב עד הביאכם למצוה משקרב העומר הותר חדש מיד למצוה העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש [ב] למצות משחרב

בקונטרס וקשה אמאי שני בלישנא דרבי יהודה קרי ליה שעת הביעור לשעה שאין וכבון קרו ליה מועד לכך נראה דמועד ממש קאמר תוך ימי הפסח [ג] **קוצרים** בית השלחים ושל בית העמקים. פירש בקונטרס רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן בהאי פירקא ממקום שאתה מביא לי אתה קולר וממקום שאי אתה מביא קולר וצ"ל דכיון דלכתחילה לא יביא אף על גב דאם הביא כשר ממקום שאי אתה מביא קריא ביה דהא בית השלחים אם הביא כשר כדתנן בפרק כל הקרבנות (לקמן דף פה.) אין מביאין לא מביא הזבלים ולא מביא השלחים ולא מביא המילן ואם הביא כשר ותימה דהכא לא מיבעי בית הזבלים ובית המילן וזבח יש לתרץ דהני פסידי לי לא קרי להו ושרו רבנן אבל הנהו לא פסדי לי משום להו עד לאחר העומר ואחמור בהו רבנן כי היכי דלחמוה הכא בגדישה אבל אכתי קשה אמאי לא מביא לא מביא [התם] בית העמקים ואית דגרסי הכא בית השלחים שבעמקים [ד] דהתם אם הביא פסול דאיכא תרמי ולא קריא ביה ממקום שאתה מביא אבל היכא דאם הביא כשר אף על גב דלכתחילה לא יביא ממקום שאתה מביא הוא ואסור לקצור וכן מוכח בתוספתא (פ"י) דקתני אע"פ שאמרו אין קוצרין מבית השלחין שבהרים ומבית הבעל שבעמקים אבל קוצרים מפני הנעוצות שבו [ה] והא דלא תני בית העמקים בפרק כל הקרבנות (ג"ז שם) בבית העמקים דלאו בית השלחין פירות טובים הן ולכתחילה יביא וקלת תימה לפירוש זה דלא מיסתמיט תנא בשום מקום וליתני בית השלחין שבעמקים לא יביא ואם הביא פסול ועוד תימה דבת"כ דרשינן וקלרתם את קציר אתם אתה תמילה לכל הנקציים יכול אף של בית השלחים ושל בית העמקים כו' מ"ל קציר כם אבל כולכם אמרתי ולא של בית השלחים ושל בית העמקים והשתא למה לן ההיא דרשא הוה ליה למימר מטעמא [ו] דממקום שאי אתה מביא אתה קולר ונראה לפרש דולמי גרסינן בכ"מ בית השלחים שבעמקים כאן ובת"כ ובית השלחים ובית הזבלים ובית המילן ומקום שאתה מביא אתה מביא הוא אלא מדרבנן אמרי ומקמכה אקרא דכתיב בת"כ אבל בית השלחים שבעמקים דאיכא הפסד גדול יותר מדאי לא העמידו מכמים דבריהם לפי שממהרים ביותר להתבשל לפני האחרים ולהפסד מרובה מששו והיינו דקאמר בת"כ קציר כם כולכם אמרתי כלומר אותו שרגיל להיות נקלר בזמן שהכל קוצרין ומיהו עדיין קשה דהיכי מצינן למימר דלא משיב בית העמקים בהדי לא יביא שום דבר שבעמקים ומדלא חזו לביכורים ס"ש למצות לגבוה ושמא שאני ביכורים דכתיב (דברים כו) אשר תביא מארצך דמשמע משבחה של ארץ ישראל ומהשתא אי לאו דהוה דתוספתא אין לחוש אי נמי דבר' של בית השלחים ושל בית העמקים ומה טעמא לתרוייהו ומיהו לא יתכן דלא משום מוצאי קרי ליה שבחה לקמן בפ' כל קרבנות אלא אז' המיון קלי דמשבחה בהו קרא (דברים ח) ארץ חטה ובתוספתא דרשם מדכתיב מבחר נדריכם ואי הוה אמרי' דבית העמקים אם הביא פסול הוה ניחא הא דלא תני להו בהדי הנהו דלא יביא דהתם אם הביא כשר אי נמי אפילו לכתחילה כשר לשאר מצות ודווקא לעומר הוא דפסול אפי' כדיעבד מדרשא דת"כ דבני' קצירכם של כולכם פרט לבית השלחים ובית העמקים שממהרים להתבשל אבל קשה דא"כ הוה ליה לאתויי לקמן אמתניתין דקוצרין בית השלחים ובגמ' אמר עלה תניא ר' בנימין אומר כתוב אחד אומר וקלרתם את קצירה וכתיב ראשית קצירכם הא כיצד ממקום שאתה מביא הדיא דמהתם נפקא לן והיינו דת"כ אסמכתא: **אבל לא** גודשין. משום דבגדישה ליכא פסידא אי שבקינא עד אחר העומר והא דשרי ר' יהודה קמה וקלי במתני' משום עולי רגלים התירו ופ"ת דבמתני' גזר ר"מ בקמה וקלי דאמר שלא ברגלו חכמים ולקמן גבי מנסי יריחו (דף פא.) קאמר ר"מ קוצרין ברגלו חכמים וי"ל דקצירה שאני משום פסידא כדפרישית ופ"ת ג"כ מאי קשיא ליה מקצירה אחמוץ לר' יהודה שאני קצירה לאיכא פסידא וי"ל כ"ש דאין לגזור במקום מצות ביעור: **והא** כתיב עד הביאכם למצוה. [ו] משמע דאיכא עשה דאורייתא אלא דליכא לאו והא [ז] דדחיק משום מצוה ליקו ולגזור אע"ג דאיכא איסורא דאורייתא אין סברא לגזור ולהחמיר כיון דליכא לאו ותימה מי גרע מציצה דאחרינן מהאי טעמא בפ"ק דביצה (דף ה:) דאמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה מאי טעמא מהרה יבנה כו' ועוד תימה דאי איכא איסורא דאורייתא היכי משמע דר"ש בן לקיש דאמר מנחת העומר שקמלה אלא לשמה כשרה דהוי מן המותר ליראל משום דקסבר האיר המזרח מתיר [ח]: **נשיטה**

קיים מסקרב העומר היו אוכלין חדש בו ביום מדמתיר (ויקרא כג) עד הביאם. וכשחרב הבית מותר מן התורה משבחרב המזרח כדאמר [במנחות (כתן) כתוב אחד אומר עד עצם היום הזה דהיינו שאור המזרח ומתיר אחד אומר עד הביאם הא כיצד בזמן דאיכא בית המקדש הביאם ומן דליכא בית המקדש אם כלה בזמן דאיכא בית המקדש אם הביאם בזמן דליכא בית המקדש אם הביאם אמר ר' יוחנן בן זכאי אמר לא קא חשיב נמי עמקים בהדי הרים ראין מביאין לקמן ריל הנא ושיר. והיינה דבת"כ הנא קוצרים בית השלחים ומאי טעמא משום דכתיב ראשית קצירכם שקצירכם שקצירכם שיהי פי' שקצרים אותו בב"א יצא בית השלחים שבעמקים שאין קוצרים אותו בב"א שאין ביישולו שוה דמעמים שבמקום זה מבושל קודם לזה ולמה לי האי טעמא חיפוק ליה משום דרשא דהרי קראי דמייתי לקמן ריל דדרשא דת"כ אינו אלא אסמכתא לשריותא דשלחים דודאי מדאורייתא מקום שאי אתה מביא יכר אלמא דמיכל מיניה ובשלחים לא נזרו משום סטירא ואסמכה רבנן אקראי. תו"ה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com